

BENDRINĖS LIETUVIŲ KALBOS ŽODYNO STRUKTŪRA, TIKSLAI IR PERSPEKTYVOS

Lietuvių kalbos instituto Leksikografijos centre rengiamas *Bendrinės lietuvių kalbos žodynas* (toliau – BŽ)¹ bus visuomenei skirtas norminamasis leidinys, kurio tikslas – atspindėti taisyklingą dabartinės bendrinės lietuvių kalbos žodžių vartoseną. Stengiamasi išlaikyti pusiausvyrą tarp oficialiosios ir šnekamosios kalbos leksikos bei kai kurių kitų kalbos ypatybių pateikimo žodyne. Siekiama: 1) kuo didesnio sistemiškumo; 2) laikantis dabartinės lietuvių kalbos žodyninių tradicijų perimamumo, *Bendrinės lietuvių kalbos žodyno* rengimą palaipsniui modernizuoti ir orientuotis į šiuolaikinę kitų kalbų leksikografiją. Tokie yra pagrindiniai tikslai.

BŽ rengėjai, siekdami išvengti sisteminių trūkumų, žodyną rašė ir redagavo leksinėmis semantinėmis grupėmis² (apie tai dar žr. Liutkevičienė 2006: 9). Žinoma, visų žodžių išskirti į atskiras grupes turbūt neįmanoma, todėl žodynas buvo rašomas ir pagal abėcėlę. Taigi darbas vyko keliais etapais – iš pradžių žodžiai buvo sugrupuoti pagal tam tikras temas ir pradėtas vadinamasis teminis rašymas – taip buvo rašoma: 1) anatomijos, botanikos, chemijos, dailės, filosofijos, fizikos, fotografijos, geografijos, istorijos, kalbotyros, karybos, kompiuterijos, kulinarijos, literatūros, medicinos, muzikos, pedagogikos, psichologijos, religijos, sporto, statybos, veterinarijos, zoologijos, žemdirbystės ir kt. terminai, apavo, baldų, drabužių, indų, profesijų, tautų ir kt. pavadinimai; 2) veiksmažodžių grupės (veiksmažodžiai, padaryti su priesagomis *-auti*, *-inti*, *-yti*, *-oti* ir kt., įstangos, parūpinamieji, priežastiniai, slinkties veiksmažodžiai); 3) kai kurios būdvardžių grupės (būdvardžiai, padaryti su priesagomis *-ėtas*, *-ykštis*, *-ingas*, *-ytas*, *-opas*, *-otas*, *-uotas*, sudurtiniai būdvardžiai ir kt.); 4) kai

¹ Apie pradedamo rengti BŽ tikslus ir pagrindinius principus buvo rašyta *Gimtojoje kalboje* (GK 1999), tačiau, žinoma, rašant žodyną rengėjų požiūris į kai kuriuos dalykus šiek tiek kito.

² Čia BŽ rengėjams gerokai padėjo J. Paulausko *Sisteminis lietuvių kalbos žodynas* (Paulauskas 1987), *Русский семантический словарь* (RSS, I–II, 2002; III, 2003).

kurios kalbos dalys – būdiniai (prieveiksmiai), dalelytės, išiktukai, įvardžiai, jaustukai, skaitvardžiai ir kt.

Teminis rašymas turėjo ir trūkumų – darbas ėjosi lėčiau, nes žodžius reikėjo grupuoti, lyginti jų apibrėžtis ir pan. Tačiau privalumai buvo neabejotini. Išryškėjo panašių žodžių vienodumai ir skirtumai, daugeliu atvejų buvo sukurtos tam tikrai grupei būdingos apibrėžčių schemas³ (apie kai kurių žodžių apibrėžčių schemas dar žr. Murmulaitytė 2006: 34–54; Naktinienė 2006: 21), lengviau buvo skirti reikšmes. Pavyzdžiui, tautų pavadinimai BŽ apibrėžiami taip: ‘tauta, gyvenanti tam tikroje vietoje, kalbanti tam tikros grupės kalba’.

Plg.:

berbèrai⁴ dkt. dgs. (2) grupė tautų, gyvenančių Šiaurės Afrikoje, kalbančių afrazijiečių kilmės berberų kalbomis: *Didžioji dalis berbèrų gyvèna káimuose, dalis – klajòkliai ar pusiáu klajòkliai*.

bretònai dkt. dgs. (2) tauta, gyvenanti Bretanės pusiasalyje, kalbanti viena keltų kalbų ir prancūzų kalba: *Bretònų kalbà*.

buriātai dkt. dgs. (2) tauta, gyvenanti Buriatijoje, Šiaurės Mongolijoje, Šiaurės Rytų Kinijoje, kalbanti viena mongolų kalbų: *Buriātų kalbà*.

lātviai dkt. dgs. (2) tauta, gyvenanti Latvijoje, kalbanti viena rytų baltų kalbų: *Lātvių kalbà*.

Atitinkamų būdvardžių, padarytų iš tautų arba gyventojų pavadinimų, skiriamos dvi ar daugiau reikšmių ir apibrėžiama taip: **1.** ‘būdingas tam tikros vietovės gyventojams, jų kultūrai ar tai vietovei’; **2.** ‘toje vietovėje pagamintas, randamas ir pan.’; **3.** (jei kalbama apie tautą, turinčią savo kalbą) ‘tos tautos kalbės, ta kalba parašytas, leidžiamas ir pan.’

Plg.:

kazāchiškas, kazāchiška bdv. (1) **1.** būdingas kazachams, jų kultūrai ar Kazachijai: *Kazāchiškas svetingùmas. Kazāchiškas maistas mán nepatiko, jìs labai riebus*. **2.** Kazachijoje randamas, pagamintas: *Kazāchiška naftà*. **3.** kazachų kalbos, kazachų kalba parašytas, leidžiamas ir pan.: *Kazāchiški laikraščiai*.

mozambikiėtiškas, mozambikiėtiška bdv. (1) **1.** būdingas mozambikiečiams, jų kultūrai ar Mozambikui: *Pietùms vālgème pagal mozambikiėtišką recèptą*

³ Žinoma, tų apibrėžčių schemų buvo laikomasi ne visais atvejais, kartais atrodė daug logiškiau ir aiškiau vieną arba kitą žodį ar jo reikšmę apibrėžti visai kitaip.

⁴ Čia ir toliau minimų žodžių apibrėžtys, pavyzdžiai ir kt. po galutinio redagavimo dar gali pasikeisti.

ruošta vištieną. 2. Mozambike auginamas, pagamintas ir pan.: *Mozambikietiška mėdvoilnė*.

Baldų pavadinimų apibrėžties schema pasirinkta tokia: 'kaip atrodo, kam skirtas'.

Plg.:

fotelis dkt. (1) minkštas baldas su atlošu ir ranktūriais, ppr. vienam žmogui sėdėti; plg. krėslas: *Susiraņgė fotelyje. Sėsk į fotelį, aš atsisėsiu ant kėdės*.

lóva dkt. (1) baldas iš medinio ar metalinio rėmo ir čiužinio, ppr. aptraukto audiniu, ant kurio miegama: *Viengùlė [dviųgùlė, dviaūkštė] lóva. Siaurà [platì, trumpà] lóva. Pasiklók lóvą. Gulė į lóvą ir miegók*.

stālas dkt. (4) baldas su plokščiu viršumi ir viena ar keliomis kojomis (kartais su stalčiais, spintelėmis), ant kurio valgoma, rašoma ir pan.: *Rāšomasis [sulaņks-tomasis, virtuvės, tēniso, kompiūterio] stālas. Sėstis prie [už] stālo. Pakilti nuo stālo. Padeņgti [nuriņkti, nušlúostyti] stālą*.

Priežastinių veiksmažodžių apibrėžties schema⁵ yra 'daryti, elgtis taip, kad vyktų pamatiniu veiksmažodžiu nusakytas veiksmas'.

Plg.:

áušinti, *áušina, áušino* vksm. (ką, kuo) daryti, kad auštų, vėstų: *Áušinti piéną. Óru áušinamas kondensātorius* (tech.). *Áušinamasis skýstis* (tech.). | neig. (ko): *Neáušink pirties, greičiau uždaryk duris*. | sngr.: *Gārindamas vāndenį áugalas áušina-si* (bot.).

vėsinti, *vėsina, vėsino* vksm. 1. (ką) daryti, kad vėstų (1 r.), šaltų (oras): *Lietūs vėsino órą. Jūra vėsina klīmatą*. 2. (ką) daryti, kad vėstų (2 r.), aušinti: *Vėsinti sriubą*. 3. (ką) daryti, kad vėstų (patalpos), išaušinti: *Vėsinti pirtį. Vėjo vėsina mišnia*. 4. (ką) daryti, kad sušilęs vėstų, atšaldytų vėsina: *Vėsinti daržovės vėsina organizmą*. 5. (ką) daryti, kad vėstų (4 r.), mažėtų įkarštis: *Vėsinti entuziāzmą [įniršį]*.

Aprašant žodžius temomis, vienodžiau išskiriamos jų reikšmės. Vienas toks pavyzdys – minėtų būdvardžių (*kazāchiškas, mozambikietiškas* ir t. t.) reikšmės. Kaip matėme, jų yra mažiausiai dvi. Taip pat pateikiamos ir kitos leksinės semantinės grupės: jei prie šokių pavadinimų *rumba, tango, valsas* nurodoma reikšmė (ar reikšmės atspalvis) 'muzika', tokią pačią reikšmę turi ir kiti šokių pavadinimai žymintys žodžiai *fokstrōtas, kadrilis* ar *rokenrōlas*.

⁵ Veiksmažodžius įsprausti į schemas gana sudėtinga ir dažnai visai nebūtina. Jų aiškinimas neretai paklūsta kitiems dėsniams. Apie vieną veiksmažodžių grupę dar plg. Jasionytė, Zaičauskas (2006: 146–169).

Plg.:

rumba dkt. (1) kubiečių kilmės gyvas pramoginis porinis šokis. | jo muzika.

tango dkt. vyr. nekait. argentiniečių kilmės vidutinio tempo aistringas pramoginis porinis šokis su staigiais stabtelėjimais: *Šiëmet laisvąjam šokiui jië pasiriñko aistringą tango*. | jo muzika.

valsas dkt. (1) vidutinio tempo gracingas pramoginis porinis šokis, šokamas sukančiant ratu. | jo muzika ar panašios muzikos kūrinys: *J. Štráuso valsai*.

fokstròtas dkt. (2) greito tempo pramoginis porinis šokis, šokamas čiuožiamu žingsniu: *Fokstròtas paplito po I pasaulinio karo*. | jo muzika.

kadrilis dkt. (2) vidutinio tempo šokis su įvairiomis figūromis, kurį šoka lyginis porų skaičius. | jo muzika.

rokenròlas dkt. vns. (2) amerikiečių kilmės greito tempo pramoginis porinis šokis. | jo muzika.

Dirbant tokiu metodu, paprasčiau atrinkti žodžius, kurie turėtų patekti į BŽ (apie žodžių atranką dar žr. Lazauskaitė, Liutkevičienė 1998: 205–207; Naktinienė 2006: 19). Jei į žodyną įtraukiami *anestèzija*, *diabètas*, *kataraktà*, vartotojas turbūt tikėsisi rasti ir *anestètiką*, *diabètiką* ar *glaukòmą*. Jei žodyne randami visų šiuo metu esamų valstybių gyventojų pavadinimai, turi būti ir visi iš tokio tipo daiktavardžių padaryti būdvardžiai, ne tik kai kurie iš jų.

Kitas etapas buvo aprašyti likusius žodžius pagal abėcėlę. Temomis aprašyti žodžiai buvo ir temomis redaguojami. Tada visos žodžių grupės jungiamos pagal abėcėlę.

Bendrinės lietuvių kalbos žodyne atsisakyta lizdinio žodžių pateikimo (apie kai kuriuos lizdinio žodžių pateikimo privalumus ir trūkumus plačiau žr. Jakaitienė 2005: 50, 55–56; Vaskelienė 2006: 55–71; Melnikienė 2009: 168–179), būdingo daugeliui aiškinamųjų žodynų: jame atskirais straipsniais aprašomi veiksmažodžių ir būdvardžių vediniai,rieveiksmiai ir pan. Sumažinta nuorodinio aiškinimo (apie kai kurias nuorodinio aiškinimo problemas dar žr. Svetikienė 2006: 181–191). Tame pačiame žodyno straipsnyje palikti deminutyvai ir neiginiai, tačiau ateityje, matyt, į atskirus straipsnius reikėtų kelti ir juos (plačiau apie tokio pateikimo trūkumus žr. Šepetytė 2006: 209–219). Įdomumo dėlei galima palyginti kelių žodžių pateikimą šiame žodyne ir *Dabartinės lietuvių kalbos žodyne* (toliau – DŽ_{6e} 2006)⁶, kuris yra vienas iš pagrindinių *Bendrinės lietuvių kalbos žodyno* šaltinių.

⁶ BŽ sudarytojai kaip šaltiniais naudojo visais *Dabartinės lietuvių kalbos žodyno* leidimais, tačiau pagrindinis, žinoma, buvo naujausias – šeštasis (elektroninis) leidimas.

DŽ _{6e}	BŽ
giēdr as, ~à (4) 1. kuris be debesų, šviesus, saulėtas: <i>G. dangus, oras, rytas.</i> 2. tyras, skaidrus: <i>G. vanduo.</i> 3. <i>prk.</i> linksmas: ~à nuotaika. ~os valandos. ~ai <i>prov.</i> ~yn <i>prov.</i> ~ybė (1) ~umas (2)	giedrai <i>prv.</i> 1. → giedras 1: <i>Giedrai šviėčia saulė.</i> 2. → giedras 2: <i>Giedrai čiurlėna upėlis.</i> <i>Širdyje kažkaip giedrai liūdna.</i> 3. → giedras 3: <i>Ir skursdami jį sūgeba gyvėnti džiugiai ir giedrai.</i> giēdras, giedrà <i>bdv.</i> (4) 1. be debesų, neapsiniaukęs; šviesus, saulėtas, vaiskus: <i>Giēdras dangūs. Giedrojė padángėje nárdė kregždūtės.</i> • ant. apsiniaukęs, apniukęs, debesuotas. kuriam esant, kurio metu dangus be debesų, neapsiniaukęs; šviesus, saulėtas: <i>Giēdrą nāktį gēra žvaigždės stebėti. Vākar būvo giedrėsnė dienà. Mán ir giedrū, ir darganótu óru pajúryje smagū.</i> • ant. apsiniaukęs, apniukęs, darganotas. giēdra <i>bev.</i> giedras oras: <i>Jei rýt būs giēdra, tvarkýsime kapūs.</i> • ant. apsiniaukę, debesuota. 2. tyras, skaidrus, švarus: <i>Giēdras vanduo.</i> šviesus, aiškus, tyras: <i>Merginà žiūrėjo į jį atvairu giedrū žvilgsniū.</i> skardus, skambus, aiškus: <i>Iš toli atáidi giēdras varpėlių skambėjimas.</i> 3. linksmas, smagus: <i>Buvaū apdovanótas giedrū šypsniū. Giedrà vaikýstė.</i> giedrýbė <i>dkt.</i> (1) (ppr. didelis) giedrumas: <i>O jau dangauš vaiskūmas, o jau óro giedrýbė!</i> giedrýn <i>prv.</i> 1. → giedras 1: <i>Keliáudami džiaūgėmės šviesėjančiu dangumi – vis tolýn, vis giedrýn.</i> <i>Diēnos kaskařt ėjo giedrýn, oraĩ taĩsėsi.</i> 2. → giedras 2. 3. → giedras 3: <i>Núotaika su kiekviėna dainà ėjo giedrýn.</i> giedrūmas <i>dkt.</i> (2) 1. → giedras 1: <i>Neapsākomas dienōs giedrūmas iš pat rýto.</i> 2. → giedras 2: <i>Tókį dvāsios giedrūmą iki tōl buvaū patýrusi tik bažnýčioje.</i> 3. → giedras 3: <i>Mažāsīs artīstas visūs pakerėjo šýpsenos giedrumū.</i>

DŽ _{6e}	BŽ
rùsišk as , ~a (1) →r u s a i: R. žodis. ~os raidės. ~ai prv.: <i>Kalbėti ~ai</i> . ~umas (2)	rùsiškai prv. → rusiškąs 3: <i>Kalbėti rùsiškai</i> . rùsiškąs, rùsiška bdv. (1) 1. būdingas rusams, jų kultūrai ar Rusijai: <i>Rùsiška pirtis [krósnis]</i> . 2. Rusijoje pagamintas: <i>Rùsiškąs virdulys. Rùsiška kosmètika. Rùsiški lèktuvai</i> . 3. rusų kalbos, rusų kalba parašytas: <i>Rùsiškąs raĩdės</i> . rusiškumas dkt. (2) → rusiškąs 1: <i>Krìtikas pabrėžia, kad jĩ labiausiai dõmina Dostojevskio rusiškumas</i> .

Kai žodžiai pateikiami atskirais straipsniais, paprasčiau parodyti jų reikšmes, reikšmių atspalvius, įdėti pavyzdžių. Manytume, kad vartotojams toks pateikimas yra patogesnis. Kaip matyti iš pavyzdžių, žodyne aiškumo sumetimais atsisakyta tildės, atstojančios žodžio dalį. Pavyzdžiuose kirčiuojami visi žodžiai, ne tik antraštinis.

BŽ prie visų žodžių nurodoma kalbos dalis, kai kuriais atvejais ir skaičius ar giminė, o prie veiksmažodžių ir kai kurių būdvardžių ar daiktavardžių (keblesniais atvejais) – sintaksinis junglumas⁷. Jis žymimas klausiamojo įvardžio *kas* linksniais (be prielinksnio ar su prielinksniu, skliaustuose). Semantinis žodžių junglumas parodomas iliustraciniais pavyzdžiais.

Plg.:

ãctas dkt. vns. (2) iš vyno ir kt. gaunamas aštriai rūgštus skystis, vartojamas kaip prieskonis, maistui konservuoti ir marinuoti: *Ãcto rūgštis [eseñcija]. Actũ pagãrdino salatàs*.

alimeñtai dkt. dgs. (2) lėšos, kurias pagal įstatymą turi mokėti tėvai išlaikyti vaikams arba vaikai tėvams: *Prisiteĩsti alimentũs*.

balsúoti, balsúoja, balsãvo vksm. (dėl ko, prieš ką, už ką, ką) per rinkimus ar šiaip ką kolektyviai sprendžiant atiduoti balsą, reikšti nuomonę balsu (biuleteniu) ar pakeliant ranką: *Deputãtai balsãvo dėl sutartiẽs ratifikãvimo. Dũ žmónės balsãvo prieš jũ pasiũlymã. Kàs balsúoja už taiĩ, kad leidinỹs būtų patvĩrintas spãusdinti? Šiañdien balsúosime nutarĩmo projèktã*.

⁷ BŽ sudarytojai naudojo *Lietuvių kalbos veiksmažodžių junglumo žodyną* (Sližienė 1994, 1998, 2004), *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika* (DLKG), *Kalbos patarimais* (KP S1, KP S2, KP S3) ir kt. Beje, kai kurių žodžių ar reikšmių junglumą teko nustatyti patiems.

pìlnas, pìlnà bdv. (3) **1.** (ko) visiškai pripildytas, užimtas: *Pririnkaũ dvì pìlnas pintinès grỹbų*. **2.** (ko) daug turintis, kuriame daug ko yra: *Kēlias pìlnas duobių*. **3.** (ko) apimtas, kupinas (jausmo, rūpesčio, ypatybės): *Esù pìlnà džiaũgsmo [mėilės, báimės]*.

atstovāvimas dkt. (1) (kam) → atstovauti: *Atstovāvimas klieñtui*.

Junglumo žymėjimas neabejotinai bus naudingas vartotojams, ne tik suteiks gramatinės informacijos, bet ir padės išvengti kai kurių kalbos klaidų.

Viena iš BŽ naujovių – kaip antraštiniai iškeliami ir dažniau vartojami dvizodžiai ar keliažodžiai terminai arba šiaip realių pavadinimai.

Plg.:

afgānų kùrtas – aukštas medžioklinis šuo smailėjančiu snukiu ir ilgais švelniais plaukais;

amerikiētiškasis fùtbolas – regbį primenantis dviejų komandų po 11 žaidėjų sportinis žaidimas su ovaliu kamuoliu;

juodóji mǎgija – maginiai veiksmai blogam tikslui pasiekti, piktosioms dvasioms padedant;

Paskutinis teĩsmas – kai kuriose religijose – teismas, kurį surengs žmonijai Dievas, atėjęs pasaulio pabaigai.

Į antraštiną traukiami ne tik bendriniai žodžiai, bet ir nemažai tikrinių – tai labiau paplitę Lietuvos ir pasaulio vietovardžiai, pagrindiniai religiniai vardai ir pan. BŽ rengėjų nuomone, vartotojams tokia informacija labai paranki.

Šiuo metu žodyno tekstas jau visai baigiamas rašyti ir redaguoti temomis. Tada laukia ištisinis, abėcėlinis viso teksto redagavimas. Žodyno rengėjams ši darbą neabejotinai palengvins neseniai baigta kurti *Bendrinės lietuvių kalbos žodyno* darbinė duomenų bazė, į kurią dedamas žodyno tekstas ir joje jungiamas pagal abėcėlę. Bazėje atskirus žodžius jau dabar galima taisyti, pildyti. Ateityje, žinoma, bazę dar reikės tobulinti. Ji neabejotinai palengvins darbą tiek pirmojo, tiek ir vėlesnių BŽ leidimų rengėjams.

ŠALTINIAI

DŽ_{6e} 2006: *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Vyr. red. S. Keinys. Elektroninis leidimas, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

LITERATŪRA

- DLKG 1994: *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika*. Red. V. Ambrazas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
- GK 1999: Pristatome rengiamą bendrinės kalbos žodyną. – *Gimtoji kalba* 7, 1–10.
- Jakaitienė E. 2005: *Leksikografija*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- Jasionytė E., Zaikauskas E. 2006: Ilokucinių veiksmažodžių reikšmės aiškinimas bendrinės kalbos žodyne. – *Leksikografija ir leksikologija 1: Aiškinamųjų bendrinės kalbos žodynų aktualijos*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 149–169.
- KP S1 2003: *Kalbos patarimai. Sintaksė: linksnių vartojimas*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- KP S2 2003: *Kalbos patarimai. Sintaksė: prielinksnių ir polinksnių vartojimas*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- KP S3 2003: *Kalbos patarimai. Sintaksė: įvairūs dalykai*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- Lazauskaitė V., Liutkevičienė D. 1998: Valgių ir gėrimų pavadinimai „Bendrinės lietuvių kalbos žodyne“. – *Lietuvių kalbotyros klausimai* 40, 205–217.
- Liutkevičienė D. 2006: Bendrinės lietuvių kalbos žodynas. Siekiamybė ir realybė. – *Leksikografija ir leksikologija 1: Aiškinamųjų bendrinės kalbos žodynų aktualijos*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 9–18.
- Melnikienė D. 2009: *Dvikalbiai žodynai Lietuvoje: megastruktūros, makrostruktūros ir mikrostruktūros ypatumai*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Murmulaitytė D. 2006: Kai kurių daiktavardžių apibrėžimas „Bendrinės lietuvių kalbos žodyne“. – *Leksikografija ir leksikologija 1: Aiškinamųjų bendrinės kalbos žodynų aktualijos*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 34–54.
- Naktinienė G. 2006: Svarbesnieji *Bendrinės lietuvių kalbos žodyno* semantikos aspektai. – *Leksikografija ir leksikologija 1: Aiškinamųjų bendrinės kalbos žodynų aktualijos*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 19–33.
- Paulauskas J. 1987: *Sisteminis lietuvių kalbos žodynas*, Vilnius: Mokslo.
- RSS I–II 2002: *Русский семантический словарь* 1, 2. Ред. Н. Ю. Шведова, Москва: Азбуковник.
- RSS III 2003: *Русский семантический словарь* 3. Ред. Н. Ю. Шведова, Москва: Азбуковник.
- Sližienė N. 1994: *Lietuvių kalbos veiksmažodžių junglumo žodynas* 1, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.

- Slišienė N. 1998: *Lietuvių kalbos veiksmažodžių junglumo žodynas* 2(1), Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
- Slišienė N. 2004: *Lietuvių kalbos veiksmažodžių junglumo žodynas* 2(2), Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
- Svetikienė D. 2006: Kai kurios išvestinių būdvardžių ir iš jų padarytųrieveiksmių pateikimo aiškinamuosiuose lietuvių kalbos žodynuose problemos. – *Leksikografija ir leksikologija 1: Aiškinamųjų bendrinės kalbos žodynų aktualijos*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 181–191.
- Šepetytė R. 2006: Dėl žodžių iliustravimo jų vediniais aiškinamuosiuose lietuvių kalbos žodynuose. – *Leksikografija ir leksikologija 1: Aiškinamųjų bendrinės kalbos žodynų aktualijos*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 209–220.
- Vaskelienė J. 2006: Dėl kai kurių darinių pateikimo „Bendrinės lietuvių kalbos žodyne“. – *Leksikografija ir leksikologija 1: Aiškinamųjų bendrinės kalbos žodynų aktualijos*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 55–71.

Gauta 2010 09 14

THE STRUCTURE, AIMS AND FUTURE PROSPECTS OF THE *DICTIONARY OF STANDARD LITHUANIAN*

S u m m a r y

The Centre of Lexicography at the Institute of the Lithuanian language is currently compiling the Dictionary of Standard Lithuanian. It is a prescriptive general dictionary whose editors aim to register the correct usage of contemporary Lithuanian. An attempt has been taken to achieve a balance between formal and colloquial uses of words. The compilers have also sought: 1) to apply a more systematic approach, and 2) to gradually modernize the process of compilation by implementing insights from modern lexicographic publications of other languages into the context of the Lithuanian lexicographic tradition.

To achieve systematicity, the Dictionary of Standard Lithuanian is not only edited but also written by dealing with separate lexico-semantic or derivational word groups. A complete view of similar words allows to formulate definitions more accurately and, when necessary, to create defining patterns as well as distinguish the senses more precisely. Systematicity also makes the process of word selection easier. The compilers give preference to shorter dictionary entries hence verbal, adjectival, adverbial etc. derivatives of nouns are presented in separate entries rather than in one entry of the nominal headword. Compounds that are

special terms are also presented as separate headwords. Every entry contains information about word class, sometimes gender and number of the headword, verbal and some other headwords may have information about their syntactic combinability which is also illustrated in the example sentences. All the words in the examples, not just the headwords, are stressed. The headword is reproduced in full form rather than partly replaced by the tilde symbol. The list of the headwords includes both common and proper names, among which the most popular Lithuanian and foreign placenames, religious names etc. can be found.

The database of the Dictionary has already been completed. It contains the alphabetically listed entries. Individual entries in the database can be further edited and supplemented. The compilers hope that the database will be particularly useful for the preparation of later editions of the Dictionary.

DANUTĖ LIUTKEVIČIENĖ

Lietuvių kalbos institutas

P. Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius

danute.liutkeviciene@lki.lt